

Список літератури:

1. Шулюк Б. С., Булавинець В. М. Практика та проблематика оцінювання результативності фінансових інструментів і важелів в процесі реалізації проєктів державно-приватного партнерства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2022. № 21. С. 59-65
2. Комарницька Г. О. Класифікація проєктів державно-приватного партнерства. *Бізнес Інформ*. 2019. №5. С. 50-55.
3. Шарма Р. Передові країни. В очікуванні нового «економічного дива»; пер. з англ. А. Іщенко. Київ: Наш формат, 2018. 296 с.
4. Стадвелл Дж. Чому Азії вдалося. Успіхи і невдачі найдинамічнішого регіону світу; пер. з англ. О. Цихановська. 2-ге вид. Київ: Наш формат, 2022. 448 с.
5. Наїр Ч. Держава сталого розвитку. Майбутнє урядування, економіки та суспільства; пер. з англ. І. Гнатковська. Київ: Наш формат, 2020. 288 с.
6. Костюченко А. 24 лютого – 24 серпня 2022: шість місяців війни для інфраструктури транспорту України. https://cfts.org.ua/articles/24_lyutogo_24_serpnya_2022_shist_misyatsiv_viyni_dlya_infrastrukturi_i_transportu_ukrani_1920 (дата звернення 01.11.2022).

Шевченко О. О.

Національний університет «Києво-Могилянська академія»,
к.е.н., доц., доцент кафедри економічної теорії

СОЦІАЛЬНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ: ЗАГРОЗИ ТА ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Ключовим пріоритетом державної політики у сфері національної безпеки є створення умов для розвитку людського капіталу, забезпечення соціальної безпеки. «Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека - найвища соціальна цінність в Україні». [1]

Теоретико-методологічні засади суті, механізму та інструментів забезпечення соціальної безпеки досліджували в своїх працях вітчизняні вчені О.Беляєв, З.Варналій, І.Гнибіденко, Є.Грабко, О.Давидюк, Е.Лібанова, Н.Палій, В.Погрібна та ін.

Більшість науковців визначають безпеку як стан захищеності від певних загроз та небезпек. Соціальна небезпека розглядається як об'єктивно існуюча можливість негативного впливу на соціальний об'єкт, в результаті якого йому може бути заподіяний певний збиток, шкода, що погіршує його стан та надає його розвитку небажані динаміку або параметри [2]. Джерела небезпеки можуть мати природне, техногенне або соціальне походження та деструктивну природу.

У "Методиці розрахунку рівня економічної безпеки України" офіційно визначено поняття «соціальна безпека»: це такий стан розвитку держави, при якому вона здатна забезпечити гідний і якісний рівень життя населення незалежно від впливу внутрішніх та зовнішніх загроз [3].

Соціальна безпека передбачає захищеність життєво важливих інтересів соціальних суб'єктів; збереження і розвиток людського потенціалу; створення систем ефективного стимулювання діяльності людей, можливостей їхньої соціалізації та життєзабезпечення.

Загрози, які впливають на соціальну безпеку в Україні, визначені у Стратегії національної безпеки України «Безпека людини - безпека країни»:

- зниження рівня життя населення;
- зростання рівня безробіття;
- поглиблення майнового розшарування населення, бідність значної його частини;
- загострення демографічної кризи; посилення тенденції старіння нації;
- міграційні процеси, вплив із країни кваліфікованої робочої сили і молоді;
- непослідовність та незавершеність реформ і корупція;
- неефективний захист прав власності;

- погіршення середовища життєдіяльності громадян;
- зниження рівня здоров'я населення, системні проблеми у сфері охорони здоров'я [1].

Рівень соціальної безпеки країни можна визначити на основі аналізу динаміки основних індикаторів соціальної безпеки та їх порівнянні з пороговими значеннями – граничних величин, недоотримання яких призводить до негативних тенденцій у соціальній сфері (табл.1)

Таблиця 1. Індикатори соціальної безпеки України у 2022 році

№	Індикатор, одиниця виміру	Порогові значення	Фактичні значення
1.	Частка населення із сукупними витратами, які нижче 75% медіанного рівня сукупних витрат, %	не більше 25%	25%
2.	Відношення середньої зарплати до прожиткового мінімуму, разів	не менше 3	6,7
3.	Відношення мінімального розміру пенсії до прожиткового мінімуму, разів	не менше 1,5 -2	0,81
4.	Відношення сукупних витрат 10% найбільш забезпеченого населення до 10% найменш забезпеченого, разів	не більше 8	4,8
5.	Частка витрат на харчування (продовольчі товари та харчування поза домом) у загальному обсязі споживчих грошових витрат домогосподарств, %	не більше 50%	45,9%
6.	Рівень безробіття за методологією МОП, %	не більше 10%	30% ¹
7.	Обсяг видатків зведеного бюджету на охорону здоров'я у відсотках до ВВП, %	не менше 6%	4,8%

Джерело : [4], розрахунки автора; ¹ – прогноз НБУ

Серед чинників, які впливають на появу нових ризиків і загроз на рівні суспільства, держави, громадян, найбільш небезпечними сьогодні є військові дії, спричинені вторгненням російської федерації на територію України. В результаті реалізації цих загроз втрачається людський потенціал через загибель громадян України, погіршення стану здоров'я, недостатніх можливостей для отримання якісної освіти, втрати роботи, руйнування житла, зростання бідності, масової міграції населення всередині країни і за кордон. За оцінкою регіонального директора Світового банку у Східній Європі Арупа Банерджи 25% українців житимуть у бідності до кінця 2022 року, до кінця 2023 року цей показник може зрости до 55% [5]. Суттєво погіршують економічну і соціальну ситуацію у країні руйнування критичної інфраструктури. Негативні соціальні наслідки посилюються економічною та екологічною кризою, гальмується інноваційний економічний розвиток.

Для гарантування безпеки громадян держава повинна вчасно оцінювати ризики, захищати свої національні інтереси, зупинити російську агресію, відновити територіальну цілісність.

Підвищенню рівня добробуту та соціальної захищеності будуть сприяти розвиток конкурентного середовища, демонополізація, детінізація; захист прав власності; реформування судової системи; розвиток підприємництва і створення робочих місць; модернізація системи освіти; удосконалення системи соціального захисту і надання адресної допомоги; створення умов для підвищення рівня народжуваності і зниження рівня смертності; завершення реформування системи охорони здоров'я, надання якісних доступних медичних послуг; забезпечення інклюзивності в усіх сферах суспільного життя.

Отже, соціальна складова національної безпеки є однією з визначальних в її системі, адже економічне зростання неможливе без людського капіталу, ефективної системи соціального захисту та соціального забезпечення.

Список літератури:

1. Рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року "Про Стратегію національної безпеки України" Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#n12>
2. Погрібна, В. Л. Проблема наукової визначеності феномену «соціальні ризики в системі соціального захисту населення». "Вісник НІОУ імені Ярослава Мудрого". Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія, 2018, 2(37), 77–92. Режим доступу: <https://doi.org/10.21564/2075-7190.37.133439>
3. Наказ Міністерства економіки України "Про затвердження Методики розрахунку рівня економічної безпеки України" від 02 березня 2007 року № 60" [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0060665-07#Text>
4. Державна служба статистики України. Режим доступу: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
5. <https://www.reuters.com/world/europe/world-bank-says-ukraine-has-tenfold-increase-poverty-due-war-2022-10-15/>

Шевчук В.О.

Національна академія статистики, обліку та аудиту,
д.е.н., професор, професор кафедри обліку, аудиту та оподаткування

ПРИРОДНИЧІ ЗАСАДИ ІННОВАЦІЙ В ЕКОНОМІЧНІЙ НАУЦІ: ВІДПОВІДІ НА ВИКЛИКИ ВІЙНИ І ПОВОЄННОГО ПЕРІОДУ

Глобальні виклики, що підвели планету до стану колапсу, істотно посилили спочатку пандемія COVID-19, а нині – російсько-українська війна. Проваливши наміри російського блиц-крігу, Україна опинилася в епіцентрі сучасної геополітики. Більше того: вона отримала шанс змінити існуючу парадигму часопростору. І здобула здатність пропонувати міжнародній спільноті питому українське світобачення, зміст якого є рятівним. Володіючи принципово новим світобаченням, Україна відкриває нову – рятівну – епоху світової історії. Завдяки йому вона започатковує новітній світоустрій: у повоєнному періоді недосконале світооблаштування людства має змінити рятівне.

Складовою новітнього світобачення України покликані стати відповідні йому інновації в економічній науці. Зважаючи на це, потрібне дотримання передумов адекватності економічних інновацій глобальним викликам, що набули екзистенційних вимірів. На цих передумовах має базуватися основоположний сегмент економії як науки, котрий ортодокси донині вважають неортодоксальним. Найважливіші із цих світоглядних передумов є субстанційними, інші – дефінітивними [1, с. 461-462, 481]. Перші з них відповідають на основне питання економічної науки, другі визначають її як науку, «від якої залежить життя на Землі».

Отже, фундаментальними засадами інновацій в економічній науці мають бути знання, які надають природничу відповідь на її основне питання. Неупередженість відповіді відкриває перспективу побудови наукової картини економічного надбаня людства [1, с. 515, 381-382]. Зображені на картині уявні дерева, що плодоносять поживними благами та/чи отрутою, уособлюють дихотомію життєствердних і смертоносних знань, тобто плодів, що зростають на деревах загальнолюдського пізнання. Національна наукова школа фізичної економії, яку понад 140 років тому заснував д-р С.Подолінський, є галузкою, що поряд із класичною